

פרשת אמור – לשנות את החיים על ידי קביעת מועדים

אקדים ואומר שאת הרעיון שאכתוב היום, למדתי מדבריו של הרב זקס זצ"ל, וחלק ממאמר זה הוא ממילותיו, ומניסיוני הוא רעיון, שביכולתו לחולל לא פחות מאשר שינוי משמעותי לטובה בחיים של כל אחד ואחד שיאמץ אותו.

ניהול הזמן, הוא הדבר החשוב ביותר בחיינו בעולם הזה, כי החיים שלנו הם חיים בזמן, ובעצם הדרך שבה ננצל את הזמן שלנו, זו הדרך שתעצב את חיינו, מה שנכניס לזמן שלנו, יהפוך להיות חלק מחיינו, ומה שלא יכנס לזמן שלנו, הוא אינו חלק מחיינו.

החיים הם זכות וחבה, הם מתנה ומטלה, ומה שנעשה עם המתנה האדירה הזאת, עם המטלה הכבדה הזאת, ייקבע מי אנחנו, יקבע מה השפעתנו בעולם, ומה שנבחר לעשות עם הזמן, הזמני, ייקבע את גורלנו, ואת מקומנו גם בנצח.

נהיה מי שנהיה, נעשה מה שנעשה, יהיו כישורינו אשר יהיו – הדבר החשוב ביותר בחיינו, הדבר שכל יתר הדברים תלויים בו, הוא האופן שאנו מבליים בו את זמננו.

לכן כל כך חשוב לנהל את הזמן, כדי שלא נשאר בתאוריה בלבד, ונתרגם את זה לדבר פרקטי ומעשי, צריך לומר כך, אל תסתפק בלהגדיר, לומר ולכתוב מה חשוב לך, מה משמעותי עבורך, מה היית רוצה לעשות, אלא אחרי שהחלטת מה חשוב לך לעשות, תפתח את היומן, ותתן זמן למה שחשוב לך!

בלא תקדיש זמן למה שחשוב לך, אתה לא חי את מה שחשוב, אתה לא חי את ערכיך, אתה לא חי את החיים שאתה רוצה, זה נשמע בנאלי ופשוט, אבל זה משנה חיים.

משפחה זה חשוב, תכניס את זה ליומן, תיתן לזה זמן, כי בלי שתתן לזה זמן, זה לא נמצא בחייך בפועל, במציאות.

אחד ההרגלים של האנשים המצליחים בעולם הוא שהם רושמים את המשימות החשובות שלהם ביומנם, בתאריך מוגדר בשעה מוגדרת. הם יודעים שמה שלא נמצא ביומנם, סביר להניח שלא יקרה. רשימות של מטלות הן דבר שימושי אך בלתי מספיק. הן מזכירות לנו מה עלינו לעשות, אבל אינן אומרות מתי.

הדבר הזה נכון ליחיד וגם לעם.

זוהי עניינה של פרשת המועדות, שנמצאת בפרשתנו, קיום המועדות הוא מיסודות חיותו המתמשכת של עם ישראל. הוא קובע לוח שבועי, חודשי ושנתי של זמנים מקודשים, עם ישראל בהדרכה אלוקית קובע זמן, מועד לדברים החשובים לו.

הרמב"ם (ספר המצוות, מצווה קנג) שמעלה אפשרות שלא יהיו מועדות, שולל אפשרות זו מיד, אחרי שמסביר הרמב"ם שאין קובעים את המועדות ומעברים את החודשים והשנים אלא בארץ ישראל, הוא מעלה אפשרות היפותטית, שלא יהיו יהודים בארץ ישראל

ואני אוסיף לך באור. אילו הנחנו דרך משל שבני ארץ ישראל יעדרו מארץ ישראל, **חלילה לאל מעשות זאת כי הוא הבטיח שלא ימחה אותות האומה מכל וכל** (תרגום אחר: לפי שכבר הבטיח שלא ימחה את שארית האומה לגמרי), ולא יהיה שם בית דין ולא יהיה בחוצה לארץ בית דין שנשמך בארץ, הנה חשבוננו זה לא יועילנו כלום בשום פנים, לפי שאין לנו לחשב חדשים ולעבר שנים בחוצה לארץ אלא בתנאים הנזכרים, כמו שביארנו כי מציון תצא תורה.

ההבטחה האלוקית שלא ימחו אותות האומה, היא ההבטחה האלוקית שלא תשכח תורה מישראל, כי ללא המועדים, האומה תשכח את ערכיה, כי אם לא נותנים זמן, להבעת וקיום הערכים, אין להם קיום!

התורה מכריחה אותנו לזכור את מה שהתרבות בת זמננו אוהבת לשכוח: שדרושים לנו זמנים קבועים להתמקדות בדברים הנותנים לחיינו משמעות.

כולנו צריכים זהות, וכל זהות באה עם סיפור. לכן דרושים לנו מועדים שנזכיר בהם לעצמנו את הסיפור המספר מאין באנו ולכן אנחנו הולכים, המספר לנו מי אנחנו. זה קורה בפסח, כאשר אנחנו מחיים את הרגע המכונן של עמנו, את צאתנו לדרך הארוכה אל החירות.

אנחנו צריכים מערכת ערכים, שינחו אותנו, אנו מציינים זאת בשבועות כשאנו חווים שוב את הרגע שאבותינו עמדו לרגלי הר סיני, וקיבלו את התורה, שתנחה את חיינו.

אנחנו צריכים תזכורת קבועה על קוצר החיים, ועל הצורך הנובע מכך להשתמש בזמן בתבונה. את זאת אנחנו עושים בראש השנה, בעומדנו לפני ה' למשפט ובהתפללנו אליו שיכתבנו בספר החיים.

אנחנו צריכים מועד להתעמת בו עם כישלונותינו, להתנצל על העוולות שעשינו, לתקן את דרכנו, להחליט לשנות, לבקש סליחה. זוהי משימתנו ביום הכיפורים.

אנחנו צריכים להזכיר לעצמנו שאנחנו במסע, שאנחנו "גרים ותושבים" על פני האדמה, ושמגורינו בעולם הם מגורי עראי. את זאת אנחנו חווים בחג הסוכות.

ואנחנו צריכים, מעת לעת, לסגת צעד לאחור ממהומת מלאכת החולין ולמצוא לנו מנוחה כדי לשמוח בטוב שזכינו לו, לרענן את קשרינו עם היקרים לנו ולחדש את כוחות הגוף והנפש. זוהי השבת.

רוב האנשים, או לפחות רוב האנשים החושבים, יודעים כמובן שהדברים הללו חשובים. אבל בידיעה אין די. יש בחיינו רכיבים הנעשים ממשיים כאשר אנו חיים אותם, ולא כאשר אנו רק יודעים אותם. ומשום כך הם צריכים להופיע ביומן שלנו, הם צריכים לקבל זמן!

כפי שכתב אלן דה-בוטון בספרו 'דת לאתאיסטים', כולנו יודעים שחשוב לתקן מערכות יחסים מקולקלות, אבל אלמלא יום הכיפורים היינו עלולים לדחות את התיקון הזה עד אין קץ, בשל כל העכבות הפסיכולוגיות. אם אנחנו הצד הנפגע, אולי איננו רוצים להראות את כאבנו לאנשים אחרים. איננו רוצים להיראות שבירים ופגיעים. ואם אנחנו הצד הפוגע, ודאי קשה לנו להודות באשמתנו – וזאת, בין היתר, דווקא בשל רגשי האשמה שלנו. כדבריו של דה-בוטון, "אנו יכולים להצטער עד כדי אובדן היכולת לומר 'אני מצטער'". יום כיפור הוא היום המסומן ביומננו כיום שאנו צריכים לעשות בו את התיקון; והידיעה שביום הזה כולם עושים כך מקילה על הביצוע. במילותיו של דה-בוטון –

עצם היום הזה גורם לנו לשבת כאן ולדבר על התקרית ההיא מלפני שישה חודשים, כששיקרת לי והתלהמתי כלפיך והאשמת אותי בחוסר כנות ואני גרמתי לך לבכות – תקרית שלא את ולא אני יכולים לשכוח, אבל גם איננו יכולים להזכיר; תקרית ששחקה את אט את האמון והאהבה שרחשנו זה לזה. עצם היום הזה הנותן לנו את ההזדמנות, את האחריות בעצם, להפסיק לדבר על עסקי היומיום ולפתוח שוב את התיק שהעמדנו פנים כאילו פרח מזיכרוננו. אנחנו עושים את זה לא כי מתחשק לנו; אנחנו מצייתים לכללים.

מה קורה כשאין לנו לוח זמנים מהסוג הזה? החברה המערבית החילונית של זמננו היא מקרה-מבחן לכך. הבריות חדלו לספר את סיפורן הלאומי. מתוך כך, בעיקר באירופה, יש התפרקות של האומות.

הבריות חדלו גם לחלוק קוד מוסרי משותף – ומן הטעם הזה מנסים היום סטודנטים בקמפוסים לאסור על הופעתם של דוברים בעלי דעות שאינן שלהם. כאשר אין קוד מוסרי משותף לא יכול להתקיים דיון מושכל, ועוברים לנחת הזרוע ולסתימת הפה.

אשר לזכירת קוצר החיים, הוגה הדעות בן זמננו רומן קרן־נריק מציין שהחברה המודרנית "מכוונת להסחת הדעת מהמוות. הפרסומות יוצרות עולם שכולם בו צעירים לנצח. את הקשישים אנו מסלקים למוסדות סיעודיים, רחוק מן העין ורחוק מן הלב". המוות, הוא כותב, נעשה "נושא טאבו, כפי שהיה המין בתקופה הוויקטוריאנית".

הכפרה והסליחה הושעו מהחיים הציבוריים, ומחליפן, באדיבות הרשתות החברתיות, הוא הביוש הפומבי, השיימינג. ואשר לשבת, כמעט בכל מקום במערב הומר יום המנוחה ביום קדושת הקניות, ואת המנוחה עצמה החליפה רודנותו הבלתי-נלאית של הסמארטפון.

לפני חמישים שנה רווחה התחזית כי בימינו הכול יהיה אוטומטי. שבוע העבודה יתכווץ לכדי עשרים שעות, והבעיה הגדולה ביותר שלנו תהיה מה לעשות עם כל הפנאי. אך לא כך קרה. רובם של בני זמננו מוצאים עצמם עובדים קשה יותר מבעבר, וברשותם פחות ופחות זמן לעסוק בדברים המקנים לחיים משמעות, ואם לא קובעים זמן לדברים הנותנים משמעות, לדברים החשובים באמת, הם לא יהיו קיימים בחיינו.

זהו הפלא משנה-החיים של הלוח העברי. הפילוסופיה מבקשת אמיתות נצחיות העומדות מעל לזמן. היהדות, לעומת זאת, נוטלת אמיתות ומתרגמת אותן לשפת הזמן, ביוצרה רגעים קדושים משותפים שאנו חיים בהם את האמיתות הללו.

נמצאנו למדים: אם אתם רוצים להשיג משהו, קבעו לכם תאריך לעשותו וכתבו ביומן – אחרת הוא לא יקרה. ואם רצונכם לחוות את הדברים הנותנים לחיים משמעות, ולא רק לחשוב עליהם באורח מזדמן, חיו את חגיה ומועדיה ושבטותיה של השנה העברית.

יהי רצון שנצליח להכניס ליומן שלנו, את כל מה שאנו מאמינים ורוצים שייכנס לתוכו, ובכל נבנה את חיינו, כפי שאנו באמת רוצים שיהיו!